

Diagnostika

- analýza symptomů koktavosti
- sledování okolností souvisejících se vznikem koktavosti
- analýza symptomů v řeči
- postoj ke komunikaci
- projevy narušeného koverbálního chování
- zohlednit věk vyšetřované osoby

diagnostika

- ▶ spontánní řečový projev
 - ▶ řízený rozhovor
 - ▶ nahrávka provedeného rozhovoru
 - ▶ týmová interdisciplinární spolupráce – foniatr, neurolog, psychiatr, logoped, psycholog
-

specifické anamnestické údaje

- ▶ prostředí
 - ▶ patogeneze
 - ▶ současný stav
-

možnosti diagnostiky

- **psychická tenze**
- dotazníky pro rodiče a pedagogy
- dotazníky pro děti – hodnocení symboly ☺, ☹, :-|

- hodnoticí škály
- Eriksonova škála postojů ke komunikaci

možnosti diagnostiky nadměrné námahy

- viz soubor ve studijních materiálech

Možnosti diagnostiky psychické tenze

- Viz ukázka ve studijních materiálech
 - Dotazník
-

možnosti diagnostiky dysfluencí

- kvantitativní hodnocení
- frekvence dysfluencí
- procento dysfluencí
- počet zakotání x 100/počet řečených slov

balbutiogram

- Srovnání plynulosti řeči v různých komunikačních situacích
- Příklady úkolů jsou ve studijních materiálech
- Automatické řady
- Opakování vět
- Simultánní řeč
- Šepot
- Básničky a písničky
- Dokončování neúplných vět
- Čtení
- Spontánní řeč, popř. popis obrázku, popis běžného dne (viz. Tabulka s. 335 DGN NKS)

možnosti diagnostiky dysfluencí

- index zlepšení/zhoršení
- počet dysfluencí při kontrolním / předcházejícím vyšetření
- čtení textu za časovou jednotku

kvalitativní hodnocení

- rozhovor s rodičem, učitelem, partnerem
balbutika
- transkripce vzorku řeči
- označení dysfluencí, nadměrné námahy i
psychické tenze

Diferenciální diagnostika

- neplynulá řeč na podkladě organického poškození centrálního nervového systému – CMP
- breptavost
- fyziologická neplynulost a incipientní koktavost

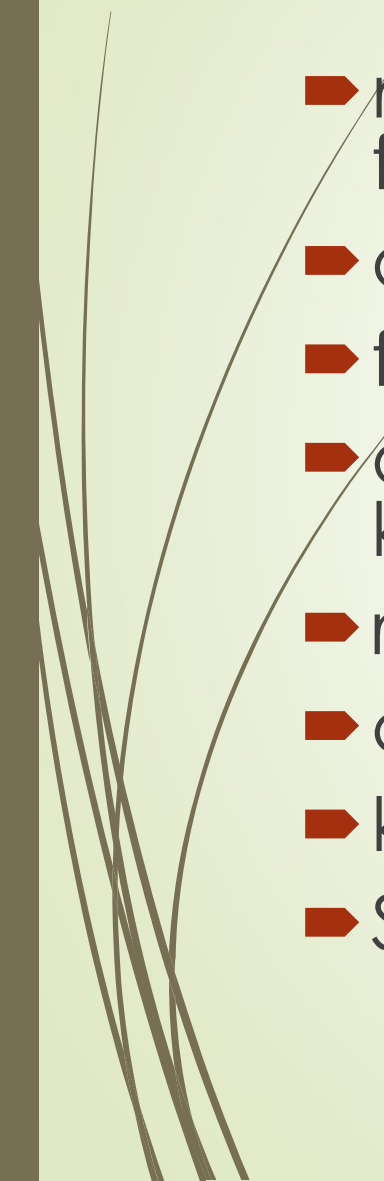

Terapie koktavosti

- celá řada postupů
 - individuální a skupinová forma
 - modifikace řečového vzorce – Demosthenes
 - sugesce, psychoterapie
 - relaxace
-

cvičná léčba

- narušení koordinace respirace, fonace a artikulace
 - dechová cvičení
 - fonační a artikulační cvičení
 - asociační cvičení – spojování vokálů s konsonanty
 - rytmiická cvičení
 - čtení
 - krátké věty a vyprávění příběhů
 - Seeman, Sovák, Bubeníčková
-

behaviorální techniky

- systematická desenzibilizace
 - **pozitivní posilování** – „výborně“
 - **negativní posilování** – logoped neohodnotí vyžadovaným způsobem balbutika, dokud nevyprodukuje požadovanou odpověď
-

techniky založené na sluchové zpětné vazbě

- opožděná sluchová zpětná vazba
- delayed auditory feedback DAF
- opoždění vede ke zpomalení tempa

- Logohelp

Fonograforitmická metoda podle Lechty

- východisko – koktavost je výsledkem asynchronnosti pravohemisférového a levohemisférového systému
 - vzniká z normálních vývojových neplynulostí a zážitku časového tlaku a ztráty kontroly nad způsobem realizace vlastní promluvy
-

1. *fonologická analýza slov na slabiky –
rytmické vytleskávání*
2. *přičlenění grafických ekvivalentů slabik –
obloučky*
3. *přičlenění grafických ekvivalentů slov –
úsečka (slova, věty, dialog)*
4. *pragmatizace – používání fonograforitmiky
v dialogu, laserový pointer*
5. *imaginace – představa písma bez konkrétní
realizace*
6. *fixace – fluentní komunikace v konkrétních
komunikačních situacích, přítomno více
účastníků konverzace*
7. *transfer ve hře s různými rolemi*

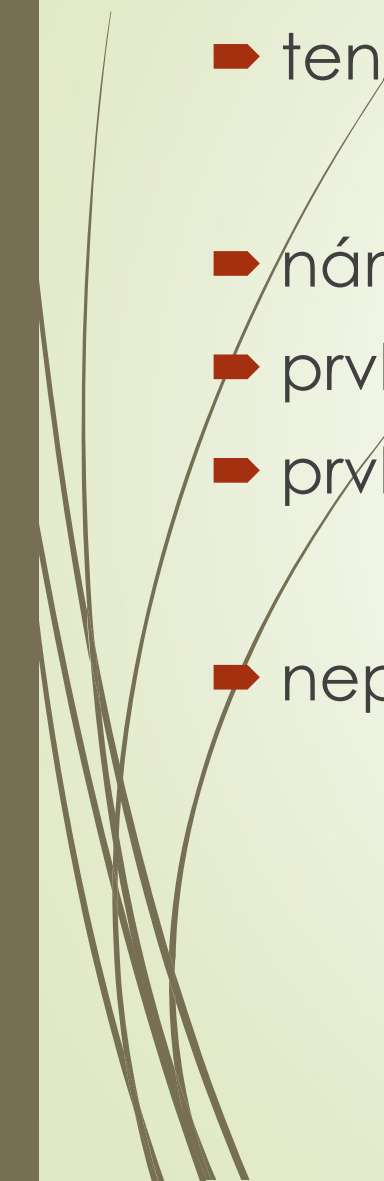

Interakční terapie

- Michael Palin Center for Stammering Children
 - modifikace komunikačního procesu mezi rodičem a dítětem
 - změna komunikačního stylu
 - 3 měsíční terapeutický program
-

Incipientní koktavost

- tenze – preventivní terapie
 - námaha – behaviorální techniky
 - prvky systematické desenzibilizace
 - prvky dětské jógy
 - neplynulost - fonograforitmika
-

fixovaná koktavost PROLAM-GM

➤ Cullata a Golgberg (1995)

- 1.fyziologická adaptace
- 2.manipulace rychlosti řeči
- 3.operační podmiňování
- 4.manipulace délky a složitosti projevu
- 5.změna postoje
- 6.sebemonitorování a kontrola
- 7.generalizace a fixace

➤ ověřování v nových podmínkách – děti předškolního věku

1. fyziologické úpravy

- ▶ fonační regulace – lehký hlasový začátek
- ▶ redukce stresu – progresivní relaxace
- ▶ opožděná sluchová zpětná vazba – Lee-efekt
- ▶ farmakoterapie
- ▶ eliminace sekundárních charakteristik – narušené koverbální chování

2. manipulace rychlosti řeči

- používání pomalé řeči zvětšuje prostor k časování artikulačních pohybů
- koordinace respirace, fonace a artikulačních systémů
- motivace – želví mluvení, hlemýždí tempo, pomalé a lehké mluvení
- opožděná sluchová zpětná vazba – využití
- fonograforitmika – zpomalení řeči – navození fluence

3. operační podmiňování

- součást behaviorálních přístupů

4. manipulace délky a složitosti projevu

- narůstání délky projevu – zvýšení náročnosti
- koordinace dýchání, fonace, artikulace
- vzrůstá sémantická a syntaktická složitost

- začíná se plynulou výslovností izolovaných souhlásek a samohlásek
- dvojslabičná a víceslabičná slova
- logický postup k delším projevům
- věty, souvětí, příběh podle obrázku, konverzace...
- postup podle lingvistické hierarchie

5. změna postoje

- pocity a postoje
- rozvoj pozitivních postojů ke komunikaci a k sobě jako ke komunikátorovi
- přecházet k činnostem zaměřeným přímo na kóktavost až tehdy, kdy dítě akceptuje rozhovory o dysfluenci
- vybudování otevřeného vztahu ke kóktavosti
- reagovat méně emotivně na neplynulost – desenzibilizace
- posměch spolužáků – „Ano, kóktám!“
- hraní rolí, modelové situace – skupinové aktivity
- eliminace vyhýbavého chování

6. sebemonitorování a kontrola

- zvýšení koncentrace pozornosti
- převzetí kontroly nad vlastní řečovou produkcí
- sladění „zručnosti“, které je třeba k mluvené řeči

7. generalizace a fixace (maintenance)

- přenos výsledků terapie do přirozených komunikačních situací
- **transfer aktivity**
- použití osvojených strategií
- definice hierarchie ohrožujících situací
- využití různých prostředí k transferu
- využití změny počtu posluchačů

- **fixace**
- realizace domácích aktivit
- redukce sezení – týdenní/dvoutýdenní/měsíční
- pravidelný kontakt s logopedem – týdenní/měsíční telefonické konzultace
- videozáznamy konverzace v přirozeném prostředí – hodnocení s dítětem

MIDVAS – chronická kocktavost

- motivace
 - identifikace
 - desenzibilizace
 - variace
 - aproximace
 - stabilizace
-

BREPTAVOST – TUMULTUS SERMONIS

- narušení komunikační schopnosti
charakteristické tím, že si ho daná osoba neuvědomuje
- má malý rozsah pozornosti
- **narušena je:**
- Percepce
- artikulace
- formování výpovědi

breptavost

- narušení myšlenkových procesů programujících řeč na bázi dědičných predispozic
 - breptavost je projevem centrálních poruch řeči a působí na všechny komunikační cesty – čtení, psaní, rytmus, hudebnost a chování
 - „hovoří bez ladu a skladu“
 - řeč stresuje posluchače nikoli osoby s t.s.
-

Etiologie

- dědičnost
 - organický podklad
 - neurotický podklad
 - polyfaktoriální příčiny
-

Další možnosti

➤ Sémantická neplynulost

➤ Gramatická neplynulost

➤ Fonetická neplynulost

Další možnosti

- Koncipování výpovědi – práce s myšlenkami
 - Předání informací v nezměněné a bezchybné formě
 - Vyjádření informace v adekvátním tempu, rytmu – bez artikulačních obtíží
-

Symptomatologie

- **příznaky první úrovně**
- **deformace obsahu výpovědi**
- dezorganizace myšlení, bezobsažná řeč,
- slabé chápání výpovědi
- vynechávání podstatných informací
- absence sémantické soudržnosti
- vybočení od tématu
- ztráta dějové linie
- neuvědomování si problému

příznaky druhé úrovně

- **deformace formy výpovědi**
- nesprávná segmentace textu
- konstruování nadměrně dlouhých vět
- dysgramatismus
- přeřeknutí, floskule

příznaky třetí úrovně

- **deformace substance výpovědi**
- nenáležitě vytváření přestávek
- chybné využívání přízvuku
- zrychlené či arytmičné tempo řeči
- revize
- embolofrázie
- opakování části výpovědi
- monotónní výpověď

-
-
- narušené dýchání
 - poruchy hlasu – zastřený, hrdelní, málo rezonující hlas
 - dysmúzie

Komplexní diagnostika

- provádí tým odborníků
- foniatr, psycholog, logoped, neurolog
- důležitá vyšetření
- EEG – elektroencefalografické
- EMG – elektromyografické

- EEG – organický podklad breptavosti
- EMG – odlišení od koktavosti – spasmy

Diagnostika

intelekt

- osoba s breptavostí má normální intelekt
- odlišení od MP – sémantická úroveň
- při M.P. – chudé myšlení
- při breptavosti – dezintegrované myšlení – intelekt v normě
- Míra jazykových a intelektových schopností

další postupy

- rozhovor, hlasité čtení
 - psaní
 - reprodukce vět
 - zpěv a recitace
 - vyšetření motoriky a muzikálních schopností
 - testová vyšetření
 - testy inteligence
 - testy jazykového vývoje
-

Diferenciální diagnostika

- ▶ odlišení breptavosti od koktavosti
-

Terapie breptavosti

- Osoby s breptavostí si svůj nedostatek neuvědomují
- Faktor upozornění – (dočasné) zlepšení
- **obnovení akustické a motorické zpětné vazby**
- **Korigování vlastního projevu**
- dýchání – artikulace – tempo – uvědomění
- redukce extrémně rychlého tempa řeči – rytmizované čtení

-
-
- nácvik správného čelistního úhlu – většinou je extrémně malý
 - nácvik čtení a psaní – nácvik elementárních grafomotorických vzorců
 - odstraňování dysprozodie – řečnická cvičení – zdůrazňování rytmu a melodie
 - cvičení koncentrace

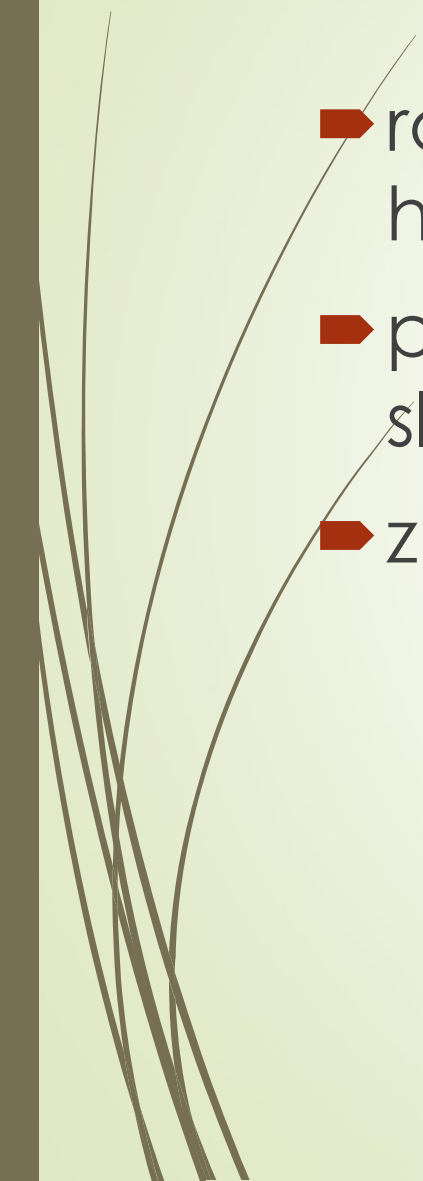

Stabilizace správného tempa řeči

- porovnávání zvukových záznamů výpovědi osoby s breptavostí se správnou výpovědí
 - slabikování
 - společné čtení textu
 - čtení textu s cloněním
 - současné čtení a psaní
-

Rozvoj hudebních schopností

- rozpoznávání stále složitějších hudebních struktur
 - přehnané akcentování náležitých slabik
 - zpěv
-

odstraňování potíží se čtením

- ▶ tendence k povrchnímu čtení
 - ▶ čtení textu cloněním - okénko

 - ▶ současné psaní a čtení
 - ▶ dokonalejší percepce textu a zpomalení řeči
-

Rozvoj vyjadřovací „zručnosti“

- hlasité a zřetelné čtení textu
- recitace
- dotváření a tvorba textu
- např. popis obrázku, dotvoření nebo odpovědi na otázky dle vyslechnutého textu

- návyk - „rozmysli se, než něco povíš“

Zlepšování koncentrace pozornosti

- Příklady
- odčítání čísla od číselné řady
- střídavé odčítání – 2 a 1 – 20 – 18 – 17, 15 – 13 – 12..